

Anđelko Domazet

Život u dijalogu s Bogom. Teologija i praksa molitve u spisima Romana Guardinija

Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009., 165 str.

Rijetki su teolozi koji su uspjeli spojiti dubinu misli i ljepotu stila, uzvišenost spekulacije i jednostavnost izričaja. Teologija je često suhoparna, rigidna i teško probavljiva. Posve je razumljivo da predmet bavljenja teologije, a to je Bog, zahtijeva točnost misli koja se ne može postići bez najrazličitijih iscrpljujućih distinkcija. No, treba reći da upravo zbog toga istog predmeta teologija mora biti jednostavna, životna i dinamična, jer je kršćanski Bog Bog koji želi zapodjenuti razgovor s čovjekom i tako ući u zajedništvo s njim. Ta dimenzija razgovora u teologiji, odnosno teologija shvaćena kao dijalog, trebala bi biti značajka svake teologije. Velika je zasluga teologa Romana Guardinija da je donio teologiji tu toliku željenu svježinu dijalogičnosti. U njegovoj se teologiji može zaista uživati, a njezina jednostavnost i razumljivost ne idu na uštrb dubine. Splitski teolog Anđelko Domazet svojom nas knjigom uvodi u teološku misao Romana Guardinija. Domazet u središte svoje studije o Guardiniju stavlja upravo ono što smo naznačili kao temeljnu sastavnicu svake teologije, a to je dijalogičnost koja se ostvaruje na poseban i na najintenzivniji način u molitvi.

Knjiga je podijeljena u pet dijelova. U prvome dijelu Domazet predstavlja Guardinijev duhovni lik i životni put. Tu se mogu susresti korisne informacije o njegovu životu te o bitnim dimenzijama njegove teologije. U drugom dijelu autor nas uvodi u Guardinijevo teološko poimanje dijaloga. Posebno su vrijedna razmišljanja o čovjekovu odnosu prema Bogu koji se ne smije svesti niti na "ja", niti na "drugoga" (35-37) te o dijalogičkom Božjem stvaranju čovjeka: Bog stvara čovjeka pozivom (str. 38.). Guardini promišlja odnos Boga i čovjeka analogijom osobne

ljubavi, onkraj rigidne autonomije i heteronomije. Treći dio posvećen je osobnoj molitvi. To je poglavlje posebno aktualno, jer bismo se zasigurno začudili koliko kršćani, vjerojatno i mnogi teolozi, uopće ne znaju moliti. Stoga je dobro pročitati Domazetove analize Guardinijeva tumačenja pripreve i reda, jezika i trinitarnoga vida svake kršćanske molitve. Četvrti dio knjige pruža uvid u ono što je za njemačko-talijanskog teologa bilo srce njegove teologije, a to je liturgija. Guardini je ponovno liturgiju doveo teologiji te je tako bio jedan od glavnih pokretača liturgijskog pokreta 20. stoljeća. Prema Guardiniju, "liturgijska formacija" ne može biti sporedna za kršćane, a time i za teologe. "Liturgijska formacija", kao oblikovanje liturgijom, jest bit kršćanske vjere, jer vjera nije vjera u sebe, u ono subjektivno, već u Boga, u objektivno. Domazet iscrpno obrazlaže koliko je objektivnost liturgije ključna, kako za teologiju tako i za molitvu. Za preporučiti su posebice razmatranja o osjetilima i molitvi (str. 76-79). Peto i posljednje poglavlje bavi se molitvom pod vidom kontemplacije. Uz drugo poglavlje, ovo posljednje najzanimljivije je i najuspjelije poglavlje cjelokupne knjige. Domazet izvrsno analizira Guardinijeve interpretacije kontemplacije. Tu su dotaknute i druge, danas često zaboravljene teme u duhovnosti, teologiji i liturgiji, kao što je primjerice meditacija (str. 102-111.), šutnja (str. 112-119.) i mistična molitva (str. 125-127.) Svaki bi čitatelj trebao pročitati dragocjena razmišljanja o šutnji i tako ponovno otkriti važnost šutnje. Upravo u tom duhu strahopoštovanje (str. 111.) i šutnje Domazet zaključuje knjigu kratkim razmatranjem o teologiji. Autor upozorava na zaborav molitvene dimenzije u teologiji i prazninu sadašnjega religioznog jezika: "Molitva Crkve ustraje u tradicionalnom: uobičajene pobožnosti, religiozni kič, udaljenost od stvarnosti. Ali, i formalno gledajući, prevladavaju prazne floskule, općenite fraze, stereotipne i besadržajne izjave, sklonost pretjerivanju, sentimentalizam." (str. 131.) Domazet također primjećuje sveprisutni procjep između sakralnog jezika u liturgiji i profane svakidašnjice, procjep s kojim se teologija ne smije pomiriti. Naposljetku, cjelokupna teologija treba, prema našem autoru, postati molitvena teologija, slušanje Božje objave: "Tako se svaki govor o Bogu vraća na svoj početak, na slušanje objave - Božje riječi, na molitvu, na kontemplativnu šutnju, na doksologiju i adoraciju. Molitva je početak i kraj svakoga religioznog (teološkog) mišljenja i govorenja." (str. 132.)

Sve u svemu, knjiga Anđelka Domazeta studija je koja nas sjajno uvodi u teološku misao Romana Guardinija te predstavlja veliki doprinos hrvatskoj dogmatskoj i fundamentalnoj teologiji. Jer, teologija koja bi prestala biti dijalogička i molitvena, ne bi više bila teologija. Ali knjiga je pisana, rekli bismo, guardinijevskom jasnoćom i jednostavnošću tako da je dostupna ne samo teozima, nego svima koji žele naučiti nešto više o molitvi i postati sami molitvene osobe.

Ivica Raguž